

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 19. november 2018
(OR. en)

13991/18

CFSP/PESC 1021
DEVGEN 186
CLIMA 203
COPS 417
ENV 729
ONU 96
RELEX 942

MENETLUSE TULEMUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Saaja: Delegatsioonid

Teema: Veediplomaatia – nõukogu järelused (19. november 2018)

Delegatsioonidele edastatakse lisas nõukogu järelused veediplomaatia kohta, mis võeti vastu nõukogu 3652. istungil 19. novembril 2018.

NÕUKOGU JÄRELDUSED VEEDIPLOMAATIA KOHTA

NÕUKOGU võttis vastu järgmised järeldused:

SISSEJUHATUS

1. Vesi on inimkonna püsijäämise ja väärkuse tagamise eeldus, samuti nii ühiskonna kui ka keskkonna vastupanuvõime põhialus. Vesi tagab inimestele eluliselt vajaliku toidu ja tervise ning on hädavajalik ökosüsteemide majandamiseks, põllumajandusele, energeetikale ja planeedi üldisele julgeolekule. Kestliku juurdepääsu tagamine puhtale veele ja kanalisatsioonile, kestliku veemajanduse saavutamine ning veenappuse ennetamine ja üleujutuste vähendamine on peamised 21. sajandi ülemaailmsed väljakutsed, seda ajal, kui maailm seisab silmitsi järjest kasvava elanikkonnaga ning on järjest enam kliimamuutustest mõjutatud. Kuna suurem osa maailma mageveeallikatest ei jää ühe riigi piiresse, on nende kestlik ja tõhus majandamine rahvusvaheline küsimus, olgu riigisisisel, kahepoolisel, piirkondlikul või mitmepoolisel tasandil.
2. Järjest rohkem kerkib esile veevarudele juurdepääsu ja nende kasutamisega seotud pingeid ja konflikte ning riigisisised veega seotud konfliktid kanduvad muuhulgas üle piiride, sest maailma veevarude ja ökosüsteemi kättesaadavus ja kvaliteet järjest langeb ning veenappuse oht on järjest suurem. Veenappus võib mõjutada rahu ja julgeolekut, veega seotud ohtudel võivad olla rängad tagajärjed inimestele ja majandusele, mis kõik mõjutab ELi otseselt, muu hulgas rändevoogude kaudu.
3. Seetõttu on kõigil tasanditel tehtav veealane koostöö tähtsam kui kunagi varem. Kooskõlas ELi üldise välis- ja julgeolekupoliitika strateegia ning kõrgetasemelise veekomisjoni ja üleilmse kõrgetasemelise vee ja rahu komisjoni aruandega on jagatud veevarudest tulenevate võimalike konfliktide ennetamiseks ja leevendamiseks ning rahu ja stabiilsuse edendamiseks vaja sekkumist kõrgel poliitilisel tasandil.

4. Vaja on käsitleda kliimamuutuste veega seotud tagajärgi, tekitades sünergia vee- ja kliimadiplomaatia vahel, nagu see sätestati nõukogu 26. veebruari 2018. aasta järeldustes kliimadiplomaatia kohta.

VESI JA JULGEOLEK, STABIILSUS JA KONFLIKTIENNETUS

5. Nõukogu on kindlalt otsustanud parandada ELi veealast diplomaatiat kui vahendit rahu, julgeoleku ja stabiilsuse tagamiseks. ELi veediplomaatia eesmärk peab olema hõlbustada konfliktide ennetamist, vaoshoidmist ja lahendamist, panustada veevarude võrdsesse, kestlikku ja integreeritud majandamisse allikast kuni mereni ning propageerida vastupanuvõimet mõjule, mida kliimamuutused veele avaldavad. Veega seotud koostööd tuleb kasutada piirkondliku lõimimise propageerimisel ja poliitilise ebastabiilsusega tegelemisel.
6. EL mõistab kindlalt hukka vee kasutamise sõjarelvana: selles kontekstis võidakse veetaristute hävitamist, veevarude reostamist või veevoolu kõrvale juhtimist, et piirata või takistada sellele juurdepääsu, käsitada rahvusvahelise õiguse rikkumisena.
7. ELi veealase koostöö traditsioonid on juba pikad ja kogemused positiivsed ning EL jätkab algatustega, millega jagatakse oma kogemusi ja teadmisi partnerriikidega, eelkõige ebakindlates piirkondades.
8. Suuremas osas Lähis-Idas ja Põhja-Aafrikas aitavad veekriisi süvenemisele kaasa korduvad põuatsüklid, füüsiline veenappus ja halb veekvaliteet, relvastatud konfliktid, sundränne, vee halb majandamine ning institutsioonide jõuetus. Muudel juhtudel, näiteks Tšaadi järve vesikonna ja Araali mere puhul on veeallikad järsult kokku kuivanud ning on karta, et pillavast kasutamisest või kliimamuutuste mõjust tingitud surve on edaspidi veelgi tugevam. Suurte tammide ehitamine rahvusvahelistele jõgedele nagu Niilus ja Mekong aitab omalt poolt kaasa pingete suurenemisele kaldariikide ja mõjutatud laiema piirkonna vahel. EL on valmis toetama jõupingutusi nimetatud väljakutsete lahendamiseks, kui mõni osapool seda palub.

9. Kõrget esindajat, komisjoni ja ELi liikmesriike kutsutakse üles tagama, et konfliktiennetuse varajase hoiatuse süsteemid võtaksid arvesse veega seotud julgeolekuprobleeme ning siduma eri poliitikavaldkondades omavahel tugevamini varajase hoiatuse ja varajase reageerimise mehhanismid.
10. Komisjoni ja liikmesriike julgustatakse samuti jätkama veele ja kanalisatsioonile juurdepääsu võimaldava abi saatmist, sealhulgas humanitaarkriiside puhul, suurendamaks valmisoleku- ja ennetamissuutlikkust, et päästa elusid, parandada elatusvahendeid ja elutingimusi ning panustada katastroofide või konfliktide all kannatanud elanikkonna vastupidavusse.

PIIRIÜLENE VEEALANE KOOSTÖÖ, INSTITUTSIOONID JA MAJANDAMINE

11. ELi veediplomaatia peamine eesmärk on võtta pikaajaline kohustus soodustada koostööle suunatud lähenemisviise, et lahendada veega seotud piiriüleseid probleeme. EL on valmis töötama ühiselt teiste partneritega, et propageerida koostööpõhist ja kestlikku veemajandust, julgustades ja toetades piirkondlikku ja rahvusvahelist koostööd. Sellise koostöö kohta saab Vahemere vesikonna ja Ladina-Ameerika puhul juba positiivseid näiteid tuua. EL julgustab kõiki asjaomaseid osalisi ja sidusrühmi arendama ja alal hoidma piiriüleseid kokkuleppeid, sealhulgas spetsiaalseid institutsioone ja komisjone, et maksimeerida nende tõhusust kõigil tasanditel, vältimaks poliitilisi ja majanduslikke pingeid riikide vahel ja nende sees. Juhtimine, kohanemisvõime ja institutsionaalne raamistik mängivad sotsiaalsete pingete ja konfliktide ennetamisel tähtsat rolli. Koostöö jagatud veeressursside puhul on kestva rahu ja kestliku arengu tagamiseks hädavajalik.

12. Piiriüleste kokkulepete ja lepingute, olgu need üleilmsed, piirkondlikud või kahepoolsed, toimimiseks on vaja kõigi kaldariikide ning jõgede ülemjooksul asuvate riikide pühendumust ja osalemist. EL on samuti valmis toetama konstruktiivset dialoogi, mis toimub asjaomaste osaliste vahel, kes on seotud vee kvantiteedile või kvaliteedile piiriülest mõju avaldavate suurte taristuprojektidega. EL kordab, et kui ELi naaberriikides arendatakse projekte, mis mõjutavad piiriüleseid veevarusid, tuleb täielikult järgida rahvusvahelisi keskkonna- ja tuumaohutusstandardeid. EL väljendab heameelt konstruktiivse dialoogi üle vee- ja energeetikateemadel Kesk-Aasias, mis on juba viinud esialgsete kokkulepeteni, samuti ELi ja Kesk-Aasia keskkonna ja veega seotud koostöö platvormi üle.
13. EL jätkab veealast koostööd käsitlevate rahvusvaheliste lepingute, eelkõige piiriüleste vooluveekogude ja rahvusvaheliste järvede kaitse ja kasutamise konventsiooni (Helsingi veekonventsioon 1992) ja ÜRO rahvusvaheliste vooluveekogude navigatsioonivälist kasutamist reguleeriva õiguse konventsiooni (New York 1997), ning samuti teiste rahvusvaheliste lepingutega ühinemise ja nende rakendamise propageerimist. EL väljendab heameelt selle üle, et Helsingi veekonventsioon avati ühinemiseks riikidele ka väljaspool Euroopat ning jätkab 2018. aastal läbi viidud positiivset kampaaniat, et propageerida ja toetada veelgi rohkem ühinemist selle konventsiooniga.
14. EL soovib kindlalt edendada veevarude integreeritud majandamist ning tõhusat kestlikku ja integreeritud veemajandamist. Parema veemajandamine kõigil tasandil on pikaajalise stabiilsuse kohalt hädavajalik. Selleks on vaja asjakohaseid institutsioone, usaldusväärseid andmeid, suutlikkuse suurendamist, teadlikkuse tõstmist ja rahastust. EL peaks soodustama kestlikku, püsivat, kliimamuutustele vastupanuvõimelist veemajandust, samuti võtma arvesse vee, energeetika, toiduga kindlustatuse ja ökosüsteemide vahelisi seoseid. EL suhtleb selle nimel veelgi tihedamalt piirkondlike institutsioonide ja organisatsioonide, riiklike ja kohalike ametiasutuste, kogukondade ja kodanikuühiskonnaga, toetudes muu hulgas juba olemasolevatele parimatele tavadele ja algatustele, sealhulgas neile, mis pärinevad olemasolevatelt ELi kaasrahastatud rahvusvahelistelt keskustelt.

**KEDAGI EI JÄETA KÕRVALE – VEE TEEMA TEGEVUSKAVAS AASTANI 2030 JA
PARIISI KLIIMAKOKKULEPPES: TÖÖ MITMEPOOLSEL TASANDIL**

15. Nii kestliku arengu tegevuskavas aastani 2030 kui ka Pariisi kliimakokkuleppes toonitatakse vee sektoriülest tähtsust ning veepoliitika seoseid paljude muude poliitikavaldkondadega (julgeolek, inimõigused, sooline võrdsuslikkus, kliimamuutused, tervis, toiduga kindlustatus, energia, siseveeliiklus, saastekontroll, bioloogiline mitmekesisus, kõrbestumine, mulla degradeerumine) ning üldist vajadust vähem ressursimahuka kasvu järele. Sünergiate kasutamine ja kompromisside vähendamine hõlbustab mõlema tegevuskava tõhusat ja sidusat rakendamist. EL toetab Sendai katastroofiohu vähendamise raamistiku üleskutset suurendada nii uue kui ka juba olemasoleva esmatahtsa veetaristu vastupanuvõimet ning peab oluliseks tõsta teadlikkust ja parandada arusaamist veega seotud katastroofiohtudest ja nende mõjust ühiskonnale.
16. EL teeb veendunult tööd selle nimel, et inimõigus ohutule joogiveele ja kanalisatsioonile on osa õigusest piisavale elatustasemele. EL märgib, et inimõigus ohutule joogiveele tähendab kõigi inimeste õigust pääseda ilma igasuguse diskrimineerimiseta juurde piisavale, ohutule, vastuvõetavale, füüsiliselt kättesaadavale ja taskukohasele veele isiklikuks ja majapidamise tarbeks. EL märgib samuti, et inimõigus kanalisatsioonile tähendab kõigi inimeste õigust pääseda ilma igasuguse diskrimineerimiseta füüsiliselt ja majanduslikult kättesaadaval viisil juurde ohutule, hügieenilisele, turvalisele, sotsiaalselt ja kultuuriliselt vastuvõetavale kanalisatsioonile, mis võimaldab privaatsust ja tagab inimväärikuse. Sellisest veendumusest tingituna jätkab EL keskkonnateemadega tegelevate inimõiguste kaitsjate toetamist ja kaitsmist.

17. EL kinnitab oma tõsist pühendumust ÜRO tegevuskava aastani 2030 rakendamisele ja toonitab, et eesmärgi 6 (tagada üldine vee ja kanalisatsiooni kättesaadavus ja säästev majandamine) suunas tehtavad edusammud on olulised teiste kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks. Kuna praegused edusammud on ebapiisavaid, nagu toob esile veele ja kanalisatsioonile pühendatud 2018. aasta koondaruanne, püüab EL suurendada kõnealuseid jõupingutusi oma arengukoostöö kaudu ning kutsub kõiki partnereid ja sidusrühmi üles astuma vajalikke täiendavaid samme, et viia ellu eesmärk 6 ja selle sihid ning teised veega seotud kestliku arengu eesmärgid. Kõik sidusrühmad peaksid täitma oma rolli veeressursside integreeritud majandamise eesmärkide saavutamisel, muu hulgas piiriülesel tasandil. Ajakohastatud ja usaldusväärseid näitajaid ja andmeid ei vajata mitte ainult edusammude jälgimiseks, vaid ka aruandekohustuse ja läbipaistvuse jaoks.
18. Naised, tütarlapsed ja noored etendavad inimarengu ning kaasava ja kestliku majanduskasvu saavutamisel olulist osa. Juurdepääsu puudumine veele ja kanalisatsioonile mõjutab eriti naisi, kelle jaoks sellel on mitmesugused tagajärjed, muu hulgas pika ja mõnikord ohtliku teekonna ettevõtmine, et tuua vett või kasutada kanalisatsiooni ja sanitaarruume. EL kinnitab taas, kui oluline on soolise perspektiivi integreerimine veediplomaatiasse.
19. EL rõhutab ringmajanduse märkimisväärset panust vee säästmisesse muu hulgas taaskasutuse kaudu, toonitab digitaalsete, tehnoloogiapõhiste ja muude uuenduslike lahenduste, eriti looduslike lahenduste rolli, ning ergutab komisjoni ja ELi liikmesriike rahastama ja stimuleerima veealase innovatsiooniga seotud teadusuuringuid ja partnerlust, kaasates neisse avaliku ja erasektori sidusrühmi.
20. Vee ja kliimamuutuste vahel on oluline seos. Pariisi kokkuleppe kohased kohanemisteatised pakuvad hea võimaluse anda teavet kestliku ja integreeritud säästva veemajanduse rakendusmeetmete kohta kooskõlas Pariisi kokkuleppega ja tegevuskavaga aastani 2030. ÜRO peasekretäri kokku kutsutud 2019. aasta kliimatippkohtumine on oluline sündmus, et tõsta teadlikkust vajadusest tõhustada kliimamuutuste valdkonnas nii leevendus- kui ka kohanemismeetmeid.

21. EL ja selle liikmesriigid annavad panuse koordineeritud rahvusvahelistesse jõupingutustesse, et käsitleda mitmemõõtmelisi ja horisontaalseid veega seotud aspekte terviklikul viisil. Sellega seoses tervitab EL ÜRO Julgeolekunõukogus ja teistel foorumitel viimasel ajal toimunud arutelusid vee, kliima, rahu ja julgeoleku seoste üle, ning innustab ELi liikmesriike jätkuvalt lülitama neid teemasid Julgeolekunõukogus ja teistel foorumitel peetavatesse konsultatsioonidesse ja mõttevahetustesse. Kindlalt toetades mitmepoolsel tasandil tehtavat tööd, tervitab EL kõrgetasemelise poliitilise foorumi tippkohtumise toimumist 2019. aastal ning toonitab, kui oluline on tõhusalt koordineerida ÜRO ja eelkõige ÜRO veenõukogu tööd vee ja kanalisatsiooni valdkonnas, et parandada sidusust, suurendada teadmisi ja hõlbustada kogu süsteemi hõlmavaid strateegilist arutelusid, ning toonitab vajadust korraldada ÜRO kõrgetasemeline veeteemaline kohtumine. Nõukogu tervitab ÜRO veele pühendatud tegevuskümnendit 2018–2028 kui panust edusammude kiirendamiseks, et saavutada kestliku arengu eesmärk 6 ja teised tegevuskava 2030 veega seotud sihid.

LIKUMINE TÕHUSTATUD MEETMETE SUUNAS

22. EL kinnitab oma jätkuvat tahet käsitleda veega seotud probleeme kogu maailmas. Kooskõlas ELi üldise välis- ja julgeolekupoliitika strateegiaga ning uue arengukonsensusega tunnistab EL vajadust astuda konkreetseid samme, et edendada usaldusväärset veepoliitikat ning paremini kooskõlastada rahvusvahelisi jõupingutusi, huve ja strateegiaid. Nõukogu kutsub kõrget esindajat, komisjoni ja liikmesriike üles kasutama kõiki kättesaadavaid vahendeid tagamaks, et terviklikus veepoliitikas ja sellega seotud meetmetes käsitletakse kõiki erinevaid poliitilisi ning julgeoleku-, arengu-, humanitaar- ja keskkonnavalaseid väljakutseid.
23. Nõukogu innustab kõrget esindajat, komisjoni ja liikmesriike pöörama veele ja kanalisatsioonile kui olulisele valdkonnale piisavat tähelepanu tulevase finants- ja tehnilise koostöö kavandamisel partnerriikidega, muu hulgas järgmise mitmeaastase finantsraamistiku alusel, ning innustama erasektorit looma partnerlusi ning investeerima veetaristusse ja suutlikkuse suurendamisse, et täita investeerimislünki, mida ei ole võimalik katta ainult riikliku rahastamise abil.